

lais, be aiškesnės sistemos. Mažesnioji arba Š atitrauktoji pamato dalis mūryta tvarkingai: viena plytų eilė dėta šonais, kita – galais. Kasant šurfa rastos plytos su braukomis, kurios galėtų būti datuojamos XVII a. pradžiai. Pamato mūras rištas kalkių skiediniu. Aptiktas pamatas į gylį tęsėsi iki 2,3 m. Giliau kasti pabijota, nes projektinis gylis jau buvo viršytas vienu metru.

Šio pamato paskirtis nėra visai aiški. Manoma, jog čia galėjo būti laiptų, vedančių į dvarą, pamatai.

THE GROUNDS OF KELMĖ MANOR

The brick manor house at Kelmė was built circa 1780 and reconstructed in 1892. A field evaluation was begun beside the manor house due to the foreseen renovation of the foundation. During it 5 test pits with a total area of 25.2 m² were excavated and the earthwork monitored along the entire perim-

eter of the house's exterior wall and where the telecommunications lines were laid.

Various pottery sherds dating from the late 16th – early 17th to the 1st half of the 20th century (Fig. 1), handmade nails, faience vessel sherds, and glass shards were found at the evaluation sites. A fragment of a curb bit with a single jointed iron mouthpiece was found in test pit 1. A brick structure was discovered in test pit 2, which was excavated 70 cm from the manor house's wall. The structure's foundation was unearthed at a depth of 1.7 m. The foundation was L shaped, 180x60 cm in size (Fig. 2), and made of 28x14x6 cm red bricks. Bricks with frogs, which could date to the early 17th century, were found in digging the test pit. The bricks had been bound with lime mortar.

The purpose of this foundation is not entirely clear. It is thought that it could be the foundation of stairs leading into the manor house.

KRUONIO DVARVIETĖ

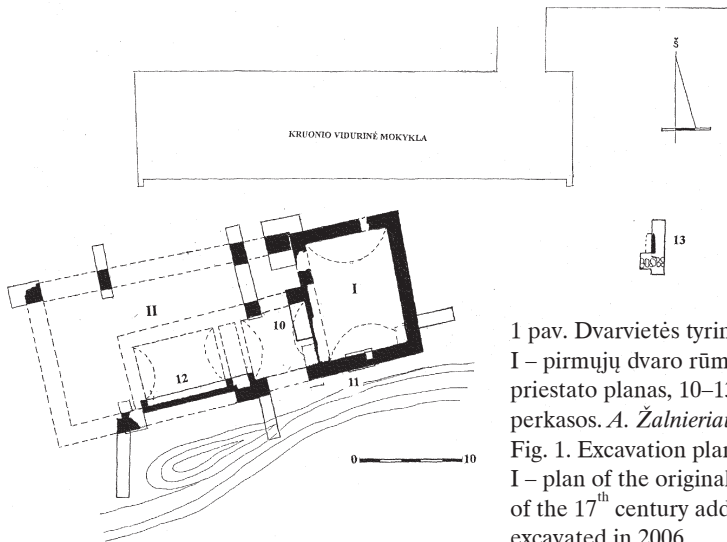
Algirdas ŽALNIERIUS, Augustina GRINKEVIČIŪTĖ

Pirmieji žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai Kruonio dvarvietėje buvo atlikti 2004 m. Tyrinėjimų metu buvo ištirtas 17,4 m² plotas (*ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 163–166). Kaišiadorių savivaldybei skyrus lėšų, archeologiniai tyrinėjimai buvo pratęsti 2005 m. Archeologinių tyrinėjimų metu buvusių dvaro rūmų V pusėje buvo iškastos 6 įvairaus dydžio perkastos ir ištirtas 47,6 m² plotas, nustatytas preliminarus Kruonio dvaro rūmų planas (*ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 196–202).

2006 m. dvarvietės archeologinių tyrinėjimų metu buvo iškastos 5 perkastos (bendras

67,6 m² plotas) (1 pav.), radiniai perduoti KŠM. Tyrinėjimų metu ieškota įėjimo į pirmojo mūrinio dvaro rūmų rūšį, siekta nustatyti dvaro priestato vidinių pertvarų vietas, kultūrinio sluoksnio stratigrafiją ir chronologiją dvarvietės V dalyje.

Dvarvietė yra miestelio PV dalyje, ant aukštumos, esančios dešiniajame Kruonės upelio slėnio šlaite. Dvarvietės teritorijoje stovi mūrinė Kruonio pagrindinė mokykla bei keli miestelio gyventojų sklypai su gyvenamaisiais ir ūkiniais pastatais. Dvaro mūrinių rūmų liekanos stovi ant paties Kruonės upelio

1 pav. Dvarietės tyrinėjimų planas:
I – pirmųjų dvaro rūmų planas, II – XVII a.
priestato planas, 10–13 – 2006 m. iširtos
perkasos. A. Žalnieriaus brėž.

Fig. 1. Excavation plan of the manor site:
I – plan of the original manor house, II – plan
of the 17th century addition, 10–13 – plan
excavated in 2006.

slėnio šlaito, kelių metrų atstumu į P nuo mūrinio mokyklos pastato.

Perkasa 10 buvo iškasta prie pirmųjų mūrinių dvaro rūmų išlikusios V sienos P galo, 5 m į P nuo rūmų liekanų ŠV kampo. Kasant perkąsą ieškota pirmųjų dvaro rūmų rūšio laiptinės durų angos. Pradėjus kasti perkąsą, žemės paviršiuje buvo rasta 5 lauko riedulių eilė, einanti nuo išlikusios dvaro rūmų V sienos P galo P kryptimi ir tarytum žyminti žemės paviršiuje išardytos V sienos kryptį.

Dvaro rūmų V sienos pamatas išardytas iki 1,1–1,7 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus, priestato pertvarinės sienos pamatas išardytas iki 2,4 m gylio. Gilinti perkąsą buvo atsisakyta, nes virš išardytų pamatų supiltos griuvenos nesugulėjusios, bet kuriuo metu galėjo nuslinkti perkąsos šlaitai.

Virš pamatų liekanų supilti griuvenų sluoksniai, kuriuose rasti neglazūrotų plokštinių koklių fragmentai, molinės keptuvės, lėkštės šukės, geležinis strypas su kilpa ir skersiniu, skirtas mūrinių sienų sutvirtinimui.

Sluoksnyje rastos 17–20 cm pločio, 15–20 mm storio plokštinės čerpės su stačiakampiais ir apvaliais „liežuvėlių“ galais. Griuvenų sluoksniuose rasti radiniai datuojami XVII a. pirmąja puse, nors plokštinės čerpės greičiausiai priklauso pirmųjų dvaro rūmų stogui ir datuojamos XVI a. paskutiniu ketvirčiu.

Išlikusios pirmųjų dvaro rūmų V sienos storis buvo 1,32 m. Pamatas sumūrytas iš 29–30x15–15,5x6,5–7 cm dydžio plytų, lauko riedulių dėta nedaug, kalkių skiedinys baltas, riebus. Mūro išorė apglaistyta kalkių skiediniu. Sienos išorėje išlikusi buvusio laiptinės narvelio 67 cm pločio, 16–23 cm gylio šoninės nišelės (?) dalis. Perkasoje rastos prie pirmųjų dvaro rūmų V sienos priglaustos priestato vidinės pertvarinės sienos pamato liekanos. Pertvarinė priestato siena sujungta su pirmojo dvaro V siena, iškirtus joje apie 20 cm gylio įdubimą. Pamato plotis yra 1,26 m, P jo pusėje matosi buvusio skliauto fragmentai. Skliauto storis buvo apie 30 cm. Jis sumūrytas per vienos plytos ilgį. Rūsys buvo įrengtas pertvarinės sienos P pusėje.

Atrodytų, kad statant priestatą čia buvusi laiptinė į pirmojo dvaro rūšį buvo nugriauta, ir į pirmųjų rūmų rūšį buvo patenkama pro priestate įrengtus rūsius ir naują laiptinę.

Perkasa 11 buvo iškasta pirmųjų dvaro rūmų P sienoje esančioje išlaužoje. Išlaužos R pusėje išliko iš plytų išmūrytos plokštumos dalis. Todėl kasant šioje vietoje perkasą norėta nustatyti čia padarytos angos paskirtį.

Sienos išlaužoje išardyto pamato liekanos buvo rastos nukasus apie 0,4–1 m storio pilkos žemės ir griuvenų sluoksni. Jis susidarė išardžius dalį dvaro P sienos, nes išlikusio mūro paviršiuje matėsi iš mūro išluptų lauko riedulių lizdai.

Perkasos P šlaite pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas, smulkus smėlis, buvo rastas 1 m gylyje. Virš jo susidarę kultūriniai sluoksniai yra susiję su pirmųjų dvaro rūmų statybos, remontų ir rūmų gyvavimo bei jo griovimo laikotarpiais.

Archeologinių radinių rasta tik virš išlikusio pamato viršaus supiltame griuvenų sluoksnyje. Čia aptikta neglazūruotų ir glazūruotų geltona, mėlyna, balta glazūra plokštinių koklių šukių. Vieno koklio fragmentai yra puošti stilizuotu augaliniu ornamentu ir Oginskių giminės herbu. Koklio fonas mėlynas, ornamentas baltas. Kitame herbiniame koklyje, puoštame stilizuotu augaliniu ir geometrinio ornamentu, yra raidės „K“ ir „A“, išlikusioje herbino ženklo dalyje galima įžvelgti Oginskių herbo fragmentus.

Trijuose koklių fragmentuose ornamentas yra išpaustas į vidų, o ne iškilus kaip įprasta ir primena koklių gamybos štampą. Jie puošti augaliniu ornamentu, fragmentuose matosi raidė „W“. Taip pagamintų koklių fragmentų buvo rasta 2005 m. perkasoje 8 (žr. *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 200, 73 pav.)

Tada buvo padaryta prielaida, kad tai gali būti dvare gamintų koklių štampai. Tačiau 2006 m. rastų šukių vidinė pusė yra aprūkusi, aiškiai matosi priklijuotų rišamųjų sienelių ir jas pritvirtinančios juostelės pėdsakai. Todėl šiuos radinius su intalijos būdu atspaustu ornamentu reikia laikyti ne koklių matricų gabalais, o plokštinių koklių fragmentais. Kodėl buvo gaminami tokie neįprasti plokštiniai kokliai, šiuo metu atsakyti sunku.

Tai pat buvo rasta karnizinių koklių šukių, puoštų delfino ir angelo figūromis. Jie glazūruoti mėlyna ir balta glazūra. Kaip išskirtinių radinių reikia pažymėti keramikinės dekoratyvinės plokštės gabaliuką, puoštą augaliniu ornamentu, padengtu balta ir mėlyna glazūra. Jo vidinėje pusėje matosi kalkių skiedinio pėdsakai. Radiniai datuoti pačia XVI a. pabaiga – XVII a. pirmąja puse.

Atkasto rūmų P sienos pamato plotis yra 1,7 m, sienos storis – 1,41 m. Vidinėje pusėje yra 19 cm pločio praplatinimas, išorėje – 10 cm praplatinimas. Išlikusi siena sumūryta iš plytų, kurių dydis yra 29–30,5x14,5–15,5x6,5–7 cm. Lauko riedulių daugiau įdėta į pamatų mūrą, nors ir čia vyrauja plytos. P sienoje pastebėta plokštuma yra čia buvusio rūsio šviesolango R šonas. Jam pamatuose yra išmūryta 64 cm pločio ir 68 cm gylio niša, kurios dugno paviršius nuožulniai leidžiasi pamato vidinės plokštumos link. Rūsio sienos vidinėje plokštumoje buvusi šviesolango anga buvo perdengta segmentine sąrama. Angos R šonas buvo nuglaistytas kalkių skiediniu, išliko angos grotų strypo dalis.

Perkasa 12 buvo iškasta išlikusios pirmųjų dvaro rūmų P sienos tęsinyje, 16,3 m nuo dvaro rūmų PR kampo. Kasant perkasą norėta surasti dvaro priestate 2004 m. aptikto rūsio V sieną.

Pirminis žemės paviršius buvo rastas tik perkaso R gale, už atkasto priestato pamato P ribos. Čia virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro gelsvas smulkus smėlis, yra supiltas 1–1,1 m storio pilkos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, susidaręs griauinant priestatą.

Dvaro rūmų priestato P sienos pamatas ir rūsio laiptinės narvelio sienos buvo rastos 0,65–1,4 m gylyje. Perkaso V gale buvo rastas rūsio V sienos pamato viršus, esantis 1,65 m gylyje.

Perkasoje buvo rasti tik po priestato nugriovimo susidarę griuvenų ir supylimų sluoksniai. Priestato P sienos vidinėje pusėje 1,2–1,6 m gylyje nuo žemės paviršiaus rastas iš kalkių skiedinio ir smulkių plytų nuoskalų sukrėstas skliauto pėdinės dalies kietas užpildo paviršius. Paties skliauto yra išlikusios tik kelios arčiau sienos sumūrytos plytos. Atrodytų, kad rūsio skliautas buvo sumūrytas tik per pusės plytos storį. Tai patvirtina ir surisusio skliauto plytos, gulinčios rūsio užpilyme ant šono.

0 5 cm

Išardytų pamatų užpilyme surasta plokštinių koklių šukių. Griuvenų sluoksniuose buvo rastos 3 karnizinių, žaliai glazūruotų, puoštų stilizuotu augaliniu ornamentu koklių šukės, priskirtinos pirmajam rūmų pastatui, datuojamos XVI a. pabaiga. Keli neglazūruotų koklių fragmentai puošti stilizuotu augaliniu ornamentu, herbiniame skyde yra Oginskių giminės herbų ženklai: viršutiniame kairiajame kampe – raidės „S“, „C“, viršutiniame dešiniajame kampe – „O“, „T“, apatiniame kairiajame kampe – „D“, „K“, apatiniame dešiniajame – „I“, „M“. Kokliai datuojami XVII a. pirmąja puse. Tokių koklių fragmentai rasti tyrinėjant 2005 m. (žr. *ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 198, 71:2 pav.). Herbiniis kokliais priklauso Trakų tįjūnui Samueliui Oginskiui.

Laiptinės narvelio užpilyme ir griuvenose virš skliauto buvo rastos plokštinių žaliai glazūruotų koklių šukės, puoštos neįprastu LDK vakarinei daliai piešiniu. Koklio plotis – 17,5 cm, rekonstruotas aukštis – 21 cm. Koklio viršutinėje dalyje pavaizduoti du raiteliai: vienas su ietimi, kitas su kalaviju. Apatiniame dešiniajame kampe pavaizduotas stovintis žmogus, prie jo kojų šuo (?). Kairiajame kampe išliko tik gyvulio kojos. Kairiajame šone prie rėmelio matosi dvi raidės: „M“ ir atvirkščia „N“, apačioje atvirkščios raidės „A“, „I“, „N“, „D“(?) ir atvirkščias skaitmuo (?) „3“. Figūros pavaizduotos schemiškai ir primityviai. Koklis aprėmintas apie 5–6 mm pločio ir 6 mm aukščio rėmeliu. Koklio ornamentika panaši į rytinėse LDK žemėse ir Rusijoje gaminamus koklius (2 pav.). Pats koklis datuojamas XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia

2 pav. XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios plokštinis koklis. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 2. Flat stove tile from the late 16th – early 17th century.

ar pirmuoju ketvirčiu. Užpylimo sluoksniuose buvo surasta ir plokštinių čerpių apvaliais galais fragmentų. Čerpių plotis – 17–18 cm, storis – 18–21 mm.

Kaip buvo minėta, kasant perkasą ieškota 2004 m. aptikto rūsio V sienos. 2005 m. perkasoje 8 rastos P priestato pamatų liekanos ir į ją iš vidaus pusės statmenai primūrytos sienos R šonas. Ataskaitoje ši siena įvardyta kaip galėjusio būti rūsio šviesolango fragmentas.

Tačiau iškasus perkasą 12, rastos dvi laiptų narvelio sienų liekanos ir už jo į V buvusio rūsio patalpa, o šviesolango dalimi pavadintos sienos dalis yra laiptų narvelio R siena. Paaikškėjo, kad 2004 m. perkasoje 3 rasta rūsio patalpa yra apie 6 m ilgio ir tiek pat pločio. V pusėje ji remiasi į laiptų narvelį, skyrusį R rūsį nuo dar vienos rūsio patalpos, įrengtos laiptų narvelio V pusėje.

Dvaro rūmų priestato P sienos pamatų storis yra 1,62 m. Pamasas mūrytas iš 28,5–30,5x14,5–15x6,5–7 cm dydžio plytų, dedant į mūrą labai nedaug lauko riedulių ir naudojant balta, riebių kalkių skiedinį. Iš tokio pat dydžio plytų sumūrytos ir laiptų narvelio sienos. Priestato P pamatų sienoje, kur remiasi laiptų narvelio sienos, buvo išmūryta 1,55 m pločio ir 53 cm gylio niša, perdengta segmentiniu skliautu. Nors laiptinės narvelio sienos buvo priglaustos, t. y. vėliau primūrytos prie jau pastatytos rūsio P sienos, esanti niša rodo, kad laiptinės narvelį planuota pastatyti nuo pat priestato statybos pradžios. Laiptinės narvelio sienų plotis beveik nesiskiria ir yra 52 ir 53 cm storio, sumūrytos, bent jau atkastoje dalyje, tik iš plytų. Iš jo buvo patekama į laiptinės narvelio R ir V pusėse buvusias patalpas ir galbūt į pirmojo dvaro rūsį. Laiptų narvelio V pusėje rasta 7,62 m ilgio patalpa, perdengta R–V orientuotu, atrody-

tų, pusės plytos storio cilindrinis skliautu. Liko nenustatytas šio rūsio V sienos storis.

Perkasa 13. Kasant perkasą ieškota 1974 m. Kruonio dvarvietėje vykdytų kanalizacijos ir vandentiekio trasos darbų apžiūrėjimo ataskaitoje paminėtų R–V kryptimi sumūrytų 1,15 m pločio pamatų (žr. *LIIR*, f. 1, b. 471). Ataskaitoje nėra nurodyta tikslesnė aprašyto mūrinio pamato vieta, tik nurodyta jos kryptis ir komunikacijų griovio atstumas nuo dvaro rūmų liekanų.

Perkasa 13 buvo iškasta dvarvietės teritorijos R dalyje, 20 m į P nuo mokyklos R fligelio ir 7,7 m į R nuo mokyklos P fligelio. Pirminis žemės paviršius, kurį sudaro gelsvas smėlis, Š perkastos dalyje rastas 45–50 cm gylyje. Į P pusę pirminis žemės paviršius žemėja ir perkastos P gale yra 1,1 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Virš jo yra susiklostęs apie 40 cm storio pilko juodžemio sluoksnis. Kitus sluoksnius sudaro vėlyvi perkasimai.

Perkasoje rastas mūrinis stulpas, sumūrytas iš lauko riedulių ir plytų. Sumūrytos daugiausia 15–15,5 cm pločio, 63–65 mm storio pusplytės. Matyt, stulpas buvo netaisyklingo stačiakampio formos, 1,79 m ilgio, 1,3 m pločio P šone. Pamasas pagal sluoksnių stratigrafiją statytas nuo pirminio žemės paviršiaus, jau nukasus minėtą pilko juodžemio sluoksnį. Stulpo paskirtis neaiški.

Perkastos P gale buvo surasta lauko riedulių juosta, buvusi 24–70 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Atrodytų, kad lauko rieduliai sudėti viena eile iškasus 0,9–1 m duobę. R pusėje lauko riedulių juosta yra 1,2 m, V – 80 cm pločio. Tai galėjo būti medinio pastato pamatai.

Gali būti, kad mūrinis stulpas yra susijęs su pirmojo mūrinio dvaro statybos laikotarpiu – XVI a. pabaiga. Lauko riedulių pamatus šiuo metu tiksliau datuoti trūksta duome-

nų, Sprendžiant pagal radinius, rastus virš pamatų supiltame griuvenų sluoksnyje, pastatas buvo nugriautas ne vėliau kaip XVII a. pirmoje pusėje.

Pamato užpylime rasta plokštinių koklių, buitinės keramikos šukių, žaliai glazūruotų kraiginių čerpių ir plokštinių čerpių apvaliu galu fragmentų. Išskirtinos plokštinių glazūruotų mėlyna, balta ir geltona glazūra, puoštų augaliniu-geometriniu tęstiniu ornamentu koklių šukės, datuojamos XVI a. paskutiniu ketvirčiu. Kiti radiniai datuoti XVI a. pabaiga – XVII a. pirmąja puse.

Perkasa 14 buvo iškasta į V nuo dvaro griuvėsių, ant Kruonės upelio P šlaito esančiame sodybiniame sklype. Kasant perkasą norėta nustatyti čia susiklosčiusio kultūrinio sluoksnio storį, stratigrafiją, chronologiją ir paieškoti galimo užstatymo, nes čia esančio daržo paviršiuje matosi daug plytų duženų, o savininkai pasakojo, kad ardami daržą dažnai randa indų šukių, išvėčia ir sveikų plytų.

Didesnėje 34x1 m dydžio perkasoje dalyje virš pirminio žemės paviršiaus, kurį sudaro smėlis, vietomis oksiduotas žvyras, yra susiklostęs 35–45 cm storio nuolat ariamo pilko juodžemio sluoksnis. Jame rastas sveikas neglazūruotas, puoštą tęstiniu augaliniu ornamentu koklis ir buitinės keramikos šukių. Radiniai datuojami XVII a. pirmąja puse. Perkasoje jokių buvusių užstatymų nerasta.

Perkasoje kv. 19–24 buvo rasta 3,3 m pločio ir apie 1 m gylio duobė, užpilta apie 60 cm storio tamsiai pilko juodžemio sluoksniu. Jame gausu smulkių plytų nuoskalų, didesnių plytų gabalų, įvairaus dydžio lauko riedulių, kalkių skiedinio trupinių. Duobės užpylimo sluoksnyje rasta puodyninių ir plokštinių koklių, įvairios paskirties buitinės keramikos šukių.

Iki šiol Kruonio dvarvietėje buvo rasta

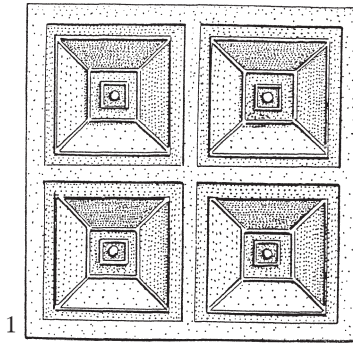
palyginti labai nedaug puodyninių koklių šukių. Tačiau net ir nevisiškai iškasus duobės užpylimą, rasta 14 įvairia technologija pagamintų puodyninių koklių šukių.

Pirmą puodyninių koklių šukių grupę sudarytų lipdyti, degti oksidacinėje aplinkoje rusvos spalvos kokliai, kurių molio masėje yra sijoto žvyro priemaiša. Jų angos kvadratinės, pakraštėlių briaunos nubrauktos horizontaliai arba profiliuotos į vidų. Greičiausiai šie kokliai buvo nulipdyti ir išdegti vietoje. Jų datavimas sudėtingas, nes jie buvo pagaminti naudojant XV a. technologijas.

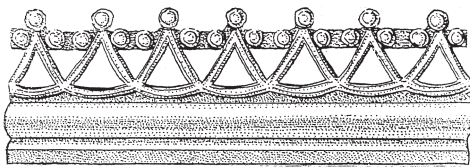
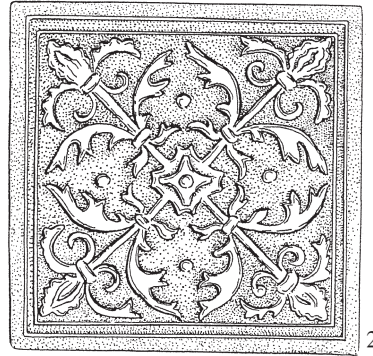
Antrą puodyninių koklių grupę sudaro kokliai, nužiesti iš molio masės be akimi matomų priemaišų ir išdegti oksidacinėje aplinkoje. Koklių aukštis – 10–12,5 cm, dugnų skersmuo – 8–9,5 cm, angos kvadratinės, 10–13,5x10–13,5 cm. Angos briauna profiliuota į vidų, daugumos dugnai puošti kūginiu iškilimu dugno centre ir reljefiniais apskritimais aplink kūgį. Vienas puodyninis koklis iš vidaus glazūruotas žalia glazūra, angos briauna horizontali, išorėje yra žiedimo rievės. Šie kokliai datuojami XVI a. viduriu.

Pirmą kartą dvarvietėje rasta lovinio koklio šukė, puošta, pagal Kauno koklių analogijas, Šv. Kotrynos atvaizdo dalimi. Koklis datuojamas XVI a. antru ketvirčiu. Tam pačiam laikotarpiui priskirtinas koklio karūnėlės fragmentas (3:3 pav.).

XVI a. antrąja pusei ar paskutiniam ketvirčiui priskirtini plokštiniai neglazūruoti ir padengti žalia glazūra, su lygia ir padalinta į 4 kvadratus plokšte kokliai (3:1 pav.). Karnizinių koklių fragmentai puošti smulkiais žvynais, augaliniu ornamentu, glazūruoti žalia, balta ir mėlyna glazūra. Tam pačiam laikotarpiui priskirtinos ir dekoratyvinės žaliai glazūruotos ir neglazūruotos krosnių plokštės,

0 5 cm

3

3 pav. Plokštinių koklių ir karūnelės rekonstrukcijos: 1 – XVI a. paskutinis ketvirtis, 2 – XVII a. pirmą pusę, 3 – XVI a. pirmą pusę.

V. Trečiokienės pieš.

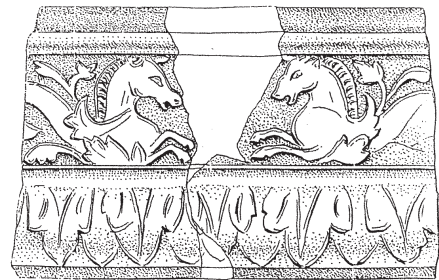
Fig. 3 Reconstructions of flat stove tiles and a trim tile: 1 – last quarter of the 16th century, 2 – 1st half of the 17th century, 3 – 1st half of the 16th century.

0 5 cm

4 pav. XVI a. trečio ketvirčio karnizinis koklis.
A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 4. Cornice stove tile from the 3rd quarter of the 16th century.

0 5 cm

5 pav. XVII a. pirmos pusės karnizinių koklių rekonstrukcijos. *V. Trečiokienės pieš.*

Fig. 5. Reconstructions of cornice stove tiles from the 1st half of the 17th century.

puoštos įvairaus dydžio žvynų eilėmis, bei ažūrinės žaliai glazūruotos karūnėlės šukės.

XVI a. pabaigai – XVII a. pirmajai pusei priklauso plokštinių, karnizinių koklių šukės, puoštos stilizuotu augaliniu ornamentu, glazūruotos žalia, balta, mėlyna glazūra. Išskirtinos žaliai glazūruotos, puoštos augaliniu-geometriniu ornamentu krosnies dekoratyvinės plokštės šukės (3:2; 4, 5 pav.).

Kitą didelę radinių grupę sudaro įvairios gamybos technologijos ir paskirties buitinės keramikos šukės. Virimo puodų šukės lipdytos ir apžiestos, jų molio masėje yra smulkių liesiklių: sijoto žvyro, smėlio. Duobės užpylime rastos virimo puodų šukės labai nesiskiria nei savo išvaizda, nei pagaminimo ypatybėmis. Tik dalies indų pakraštėliai vertikalūs, jų aukštis siekia iki 18 mm. Kitų puodų pakraštėliai suformuoti atlenkiant tik patį angos briaunos kraštą, prispaudžiant jį prie išorinės sienelių pusės ir įvairiai jį profiliuojant. Indų sienelės buvo 5–10 mm storio, šonai lygūs, nudailinti, apipilti skystu moliu. Tik vienas indas pagamintas į molio masę dedant sutrintų perdegusio akmens kristalų, kituose induose primaišyta sijoto žvyro ir smėlio. Rasta ir vieno dubens, pagaminto iš molio masės su smėlio priemaiša, šukė.

Oksidacinėje aplinkoje degtų indų šukės žiestos, glazūruotos žalia, ruda įvairių atspalvių glazūra. Kai kurie indai turi ašas, išorėje matosi žiedimo rievės, vienas indas petelių srityje puoštas štampuoto ornamento juosta. Pakraštėliai vertikalūs ar lengvai atlenkti į išorę, profiliuoti.

Surasti dviejų iš baltos molio masės žiestų indų šukės. Tai importiniai indai, vienas iš jų viduje glazūruotas skaidria ruda, išorėje žalia glazūra, sienelės ir kaklelis puoštas banguotų linijų juostomis. Lėkštės žiestos, žaliai ir ru-

dai glazūruotos, vienos šukės kraštas puoštas viršglazūriniu augaliniu ornamentu. Keptuvės žiestos, viduje glazūruotos žalia ir ruda įvairių atspalvių glazūra, degtos oksidacinėje aplinkoje. Vienos keptuvės kraštas išorėje puoštas prilipdyta juoste su išpaudimais. Langų stiklų šukių masė skaidri ir žalsva.

Antra 3,35–3,4 m pločio ir 70 cm gylio duobė rasta perkastos kv. 29–32. Ji užpilta smėlio, žvyro, perdegusio molio, tamsiai pilko juodžemio sluoksniais. Apatiniame užpylimo sluoksnyje rasta plokštinių ir karnizinių žaliai, baltai ir mėlynai glazūruotų, puoštų geometriniu ir augaliniu ornamentu koklių šukių. Dalis koklių datuojami XVI a. paskutiniu ketvirčiu, kiti – XVI–XVII a. riba ir XVII a. pirmąja puse. Ten pat surastos iš vidaus žaliai glazūruotos puodyninių koklių šukės, datuojamos XVI a. viduriu. Kokliai turėjo kvadratinę angą, briaunos horizontalios, išorėje pastebimos žiedimo rievės. Kokliai apdegę gaisro metu, glazūra apsilūdžiusi, pakeitusi spalvą.

Didelę radinių dalį sudaro virimo puodų šukės. Indai lipdyti, vėliau aplyginti ant žiedimo rato, nes jų dugnuose matosi sienelių prilipdymo žymės ir siūlė. Sienelės lygios, jų storis viršutinėje dalyje buvo 5–7 mm. Didesnės dalies puodų sienelės prieš degimą padengtos skysto molio sluoksneliu. Dalies indų pakraštėliai dar sudaro kelių milimetrų aukščio kaklelį, kituose induose puodo pati angos briauna atversta į išorę ir prispausta prie sienelių. Kiti virimo puodų pakraštėliai praplatinti ties pačia briauna ir profiliuoti arba suapvalinti. Dvi indų šukės petelių srityje puoštos banguotos linijos ornamentu. Išsiskiria dvi virimo puodų šukės, kur kitaip nei kitų apvaliais peteliais puodų, ties anga sienelės staigiai pasuktos žemyn ir petelių srityje padaryta briauna. Tai pat rasta iš tokios pa-

čios kaip ir virimo puodai molio masės nulipdyto dubens ar dubenėlio krašto šukė.

Kitą grupę sudaro iš labai geros molio masės žiestų, oksidacinėje aplinkoje degtų įvairios paskirties indų šukės. Tai puodynų, keptuvių, kepimo lovio šukės, glazūruotos žalia, ruda, gelsva glazūra. Dalis indų nužiesti iš baltos molio masės, tarp jų ir kepimo lovy. Tai importas, greičiausiai iš Lenkijos karalystės. Iš metalinių dirbinių išskirtinas apvalus bronzinės skardos diržo (?) apkalas bei kalvės šlako gabalas. Tai pat rasta ir nedidelė neaiškios paskirties grafito plokštelės šukė. Sluoksnyje rasti radiniai datuojami XVI a. viduriu – XVII a. pirmąja puse.

Perkasos R gale virš pirminio žemės paviršiaus yra supiltas 30–50 cm storio griuvenų sluoksnis. Atrodytų, kad šis sluoksnis turėjo būti supiltas jau griaunant ar remontuojant dvaro rūmų priestatą. Jame buvo rastas frizinio koklio, puošto paukščių figūromis ir stilizuotais augalais, fragmentas, datuojamas XVII a. pirmąja puse.

Abiejose šiukšlių duobėse surinktas krosnių koklių, buitinės ir statybinės keramikos radinių kompleksas turi plačias chronologines ribas – nuo XVI a. iki XVII a. vidurio. Dalį radinių neabejotinai galima priskirti pirmojo mūrinio dvaro ir net ankstesniam nei

Oginskių valdymo laikotarpiui. Todėl tikėtina, kad po 2007 m. tyrinėjimų sezono, iki galo iškasus šiukšlių duobes, radinių kompleksas pasipildys naujais radiniais.

KRUONIS MANOR SITE

In 2006 5 trenches (with a total area of 67.6 m²) were excavated during an excavation at the Kruonis manor site (Kaišiadorys Dist.) (Fig. 1). Trenches 10–12 were excavated at the site of the former manor house. In further excavating the remains of the manor house, one more basement was found in the S part of the addition as well as a basement stairwell shaft. They failed to find the entrance to the basement of the original manor house. Trench 13 was excavated to the E of the original manor house in a unsuccessful effort to locate the site of a wall discovered in 1974. Trench 14 was excavated to the W of the manor house on privately controlled land in order to establish the thickness and chronology of the cultural layer that formed here. Only a cultural layer, which was up to 45 cm thick, and two garbage pits, which contained a large quantity of finds dating to the mid-16th – 1st half of the 17th century, were found at this site (Figs. 2–5).

ŠŪKLIŲ DVARVIETĖ

Algirdas ŽALNIERIUS

Šūklių dvarvietė yra Vilkaviškio r. ŠV dalyje. Į ją galima patekti važiuojant iš Kudirkos Naumiesčio į Kybartus ir pasukant į Vilkupių kaimą. Įvažiavus į kaimą reikia pasukti į Š link einančiu keliu į Šūklių kaimą, o pati dvarvietė yra už Šeimenos upelio, skiriančio ją nuo kaimo. Šiuo metu dvarvietėje stovi mūrinis dviejų aukštų buvusio dvaro pastatas.

Prie pastato Š pusės yra išlikusios buvusios mokyklos mūrinio priestato liekanos. Į ŠV nuo buvusių dvaro rūmų yra medinis ūkinis pastatas, apie 120 m į Š stovi gerai išlikęs mūrinis svirnas. Dvarą supa senas parkas.

XVIII a. Šūklių palivarkas priklausė Alvito dvaro savininkams Gavronskiams. V. Gavronskis XIX a. pirmoje pusėje savo val-